

Prof. Dr. Serdar SAYAN

TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi
Sosyal Politikalar Araştırma Merkezi Müdürü

İşgücüne Yakın Plan Bir Proje

'Mesleksizlik' işgücü piyasasında arz-talep uyumsuzluklarına sebebiyet veren en önemli soruların başında geliyor... Bir istihdam edilememe hastalığı gibi. Türkiye'de vasıfsız eleman enflasyonu yaşanırken, işveren de kaliteli eleman sıkıntısı çekiyor...

Bu sorunların çözümcüsü olmak, hem işsizlik oranını azaltmak hem de işsizliğe çözüm getirmek amacıyla; devlet, sivil kanat ve üniversite işbirliği ile "Uzmanlaşmış Meslek

Edindirme Merkezleri (UMEM) Beceri'10 Projesi" başlatıldı. Felsefesi "Bir beceri kazandırma ve iş edindirme seferberliği" olan Proje hakkındaki detayları Prof. Dr. Serdar Sayan anlattı. Anlatırken projenin bazı çalışmalarını da ilk defa paylaştı...

■ **UMEM BECERİ'10 Projesi, son dönemde en kapsamlı mesleki eğitim projelerinden biri olarak değerlendiriliyor.**

Proje hakkında bilgi verir misiniz?

Bu değerlendirmeye katılıyorum. BECERİ'10 projesi, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, İŞKUR Genel Müdürlüğü, TOBB ile TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi (ETÜ) işbirliğinde yürütülüyor. Türkiye'nin, konuyla ilgili en önemli kurumlarının bir arada ve uyum içinde bu projeyi hayata geçiriyor olması projenin en güçlü yanı bence. Bununla birlikte, bu proje kapsamında mevcut işgücü ihtiyacı analizi yapılırken işverenlerin de söz sahibi olmaları bu projenin önemini daha da artırıyor.

Proje kapsamında, öncelikle, hangi mesleklerle yönelik elemanlara ihtiyaç duyulduğu projeye katılan firmalarla yapılan anket sonuçlarına göre belirlendi. Daha sonra, firmaların belirttikleri becerilere sahip olan elemanların yetiştirilebilmesi için Türkiye çapında 121 meslek lisesi, Uzmanlaşmış Meslek Edindirme Merkezi (UMEM) olarak seçildi ve bu okulların bu kursları verimli bir şekilde verebilmeleri için gerekli olan donanım ve sarf malzemeleri ihtiyaçları temin edildi.

Süreç şöyle işliyor: Öncelikle, her ilde açılacak olan kurslar işgücü ihtiyaç analizleri çerçevesinde ve işverenlerden gelen talepler doğrultusunda belirleniyor. Daha sonra, iş arayanlar <http://www.beceri10.org.tr> adresini kullanarak piyasada ihtiyaç duyulan yeni bir beceriyi kazanmak için hangi kursa katılmak istiyorlarsa ona katılım başvurusu yapıyor. İşverenler de aynı sayfadan, ihtiyaç duydukları alanlarda eğitim almak için yapılan başvuruları inceleyip, bunlar arasından beğendikleri kişileri seçiyor. Seçilenler kursu tamamladıktan sonra ve işverenler bu kursiyerleri

istihdam etmeden önce, eğitimin süresine eşit bir sürede stajyer olarak çalıştırıyor ve böylece ilgili elemanların kurs ve staj süresince gerekli becerileri kazanıp kazanmadıklarını gözlemlene fırsatı buluyor. Kursiyerlere eğitim aldıkları ve staj yaptıkları süre boyunca günde 15 TL harçlık İŞKUR tarafından ödendiği için, işveren açısından ek maliyet oluşmuyor.

■ **Proje kapsamındaki "İş Gücü Piyasası İhtiyaç Analizleri"nin TOBB ETÜ tarafından yapılacağını biliyoruz. Bu çalışma ile ilgili olarak üniversitenizde yapılan çalışmalar ne aşamada?**

İl bazındaki işgücü piyasası ihtiyaç analizlerinin ilk aşaması aşağı yukarı tamamlandı. TOBB ETÜ, Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV) ile güçlü bir işbirliği içinde, ülke çapındaki toplam istihdamın yüzde 80'ini sağlayan 19 ilde bu analizleri gerçekleştirmiş bulunuyor. Bu iller; Adana, Ankara, Antalya, Bursa, Denizli, Diyarbakır, Erzurum, Gaziantep, İstanbul, İzmir, Kayseri, Kocaeli/Gebze, Konya, Malatya, Manisa, Mersin/Tarsus, Samsun, Tekirdağ/Çorlu, Trabzon. Pilot olarak seçilen bu illerden elde edilen işgücü piyasası ihtiyaç analizi sonuçlarına dayanan raporumuzu çok yakında kamuoyu ile paylaşacağız. Derginiz okurlarının bir fikir edinmesi için, 19 ilde yürüttüğümüz anketlerde, anket yaptığımız firmalarca en çok talep edilen 10 mesleğe ilişkin sonuçları **Tablo**'da görebilirsiniz.

Bundan sonraki süreçte de bu analizlerin 81 ilde gerçekleştirilmesine yönelik altyapı oluşturma çalışmalarına başlayacağız. Böylece il bazında işgücü piyasası ihtiyaç analizlerinin projenin

“ Bu proje kapsamında mevcut işgücü ihtiyacı analizi yapılırken işverenlerin de söz sahibi olmaları bu projenin önemini daha da artırıyor. ”

bitiminden sonra da düzenli olarak yapılmasını sağlayacağız. Bu işi üstlenecek personelin eğitim çalışmalarını da yine biz yürüteceğiz. Böylece, işgücü piyasası analizleri tüm illerde benzer biçimde yapılacak ve TOBB ETÜ'nün belirlediği standartlarda, karşılaştırılabilir olacak. Ayrıca, orta ve uzun vadede, düzenli aralıklarla yapılan analizler sayesinde işgücü piyasasındaki değişimi izlemek ve gerektiğinde uygun teşvikleri saptamak da mümkün olacak.

■ **Proje yalnızca işsizlere iş bulmayı değil, iş gücünün beceri düzeyini ve dolayısıyla insan sermayesinin verimliliğini yükseltmeyi de amaçlıyor değil mi?**

Bu doğru. Ben projenin ekonomiye, birbiriyle bağlantılı iki kanaldan olumlu etkiler yapacağını düşünüyorum. Bunlardan ilki, küresel kriz sırasında iyice artan işsizlikle, orta ve uzun vadeye de yayılacak etkin bir mücadele aracı sağlaması. İkincisi ise, sürekli gelişen teknolojilere ve son

derece dinamik bir işgücü piyasasında değişen ihtiyaçların yarattığı beceri taleplerinin karşılanabilmesine ve dolayısıyla beceri uyumsuzluğunun giderilmesine katkı yapmak suretiyle, üretimde verimlilik artışı ve daha yüksek rekabet gücü sağlayacak olması. Gerçekten de milyonlarca işsiz insan iş ararken, işverenlerin belli becerilere sahip eleman bulma konusunda sıkıntı yaşamalarına yol açan beceri uyumsuzluğu sorunu, bugün Türkiye işgücü piyasalarında yaşanan en önemli yapısal sorunlardan biri.

Türkiye'de bir yanda vasıfsız, mesleksiz işgücü fazlalığı var; bir yanda firmalar kaliteli ara eleman bulma sıkıntısı yaşıyor. Yani beceri uyumsuzluktan muzdaripiz. İşgücü piyasası ihtiyaç analizi kapsamında yaptığımız saha araştırmasının sonuçlarına göre, Türkiye genelinde firmaların yalnızca yarısı çalışanlarının yaptığı işe yeterince hâkim olduğunu düşünüyor. Bugünkü yüksek işsizlik oranları, krizin yanı sıra, ekonomimizin nü-

Prof. Dr. Serdar SAYAN Yenimahalle Endüstri Meslek Lisesi toplantısı sonrası İcra Kurulu üyeleri ile birlikte (Aralık 2010)

“ Değişen teknolojiler ve ihtiyaçlar nedeniyle işgücünün niteliğini ciddi biçimde artırma zorunluluğu ile karşı karşıyayız. ”

fus artışı ve işgücü arzının büyüme hızına uygun hızda yeni iş üretememesinden de kaynaklanıyor. Yani orta ve uzun vadeye de yayılan etkileri var.

Türkiye genç bir nüfusa sahip. Toplam nüfus içindeki payı büyümeye devam eden çalışma yaşındaki bu nüfusa kaliteli istihdam olanakları sağlayabildiğimiz takdirde, bu büyüme açısından önemli bir avantaj sağlayabilir. Nitekim önümüzdeki 15-20 yıllık dönemde, Türkiye'nin bağımlılık oranı düşmeye devam edecek. Bu da potansiyel büyüme oranlarında kayda değer bir artışı ve Türkiye için önemli bir atılım fırsatını beraberinde getiriyor aslında. Ancak bu potansiyelin gerçeğe dönüşürülmesi, ekonominin yeterli miktarda, kaliteli istihdam yaratabilmesine bağlı. Burada “kaliteli istihdam” derken eğitimsiz, becerisiz, mesleksiz, dolayısıyla düşük verimlilikle ve önemli ölçüde kayıt dışı çalışan veya çalışmaya razı insanlara sağlanacak türde bir istihdamı kastetmiyorum kuşkusuz.

Esasen, değişen teknolojiler ve ihtiyaçlar nedeniyle işgücünün niteliğini ciddi biçimde artırma zorunluluğu ile karşı karşıyayız. Son yıllarda yaşanan teknolojik gelişmelerle birlikte firmaların ihtiyaç duyduğu işgü-

cü becerileri değişti. Örneğin; bizden bir, iki nesil öncesinin ileri teknoloji ürünleri olan ampullü radyoları, siyah-beyaz televizyonları tamir edecek ustalara artık gereksinim bulunmuyor. Bunların yerini üstün özelliklere sahip cep telefonlarının, dizüstü bilgisayarların, LCD televizyonların kurulumunu, bakım ve onarımını yapacak teknisyenler aldı.

Benzer örnekleri çoğaltmak ve bundan 10 yıl sonra daha da farklı becerilere ihtiyaç duyulacağını görmek zor değil. Ancak mevcut eğitim sistemleri de hızla değişen beceri ihtiyaçlarına uyum sağlayamıyor. İşte bu noktada BECERİ'10 projesinin önemi daha da açık görülüyor. Bu projenin, sürekli gelişen teknolojilerle ve ortaya çıkan yeni ihtiyaçlarla uyum sağlayan beceri taleplerinin karşılanabilmesine ve ülkede refahın artırılmasına katkıda bulunacağına inanıyorum.

Tablo: En Çok Talep Edilen 10 Meslek

(UMEM BECERİ'10 Projesi için yapılan ankete 19 pilot ildeki firmalar katılmıştır.)

MESLEKLER	Stajyer Talebi (Kişi)
Makineci (Dikiş)	764
Gaz Altı Kaynakçısı	376
Dikiş Makinesi Operatörü (Kumaş)	337
Dokumacı (Dokuma Makineleri Operatörü)	314
Konfeksiyon İşçisi	303
CNC Tezgah Operatörü	278
İplikçi (Ring / Vater / Vargel)	276
Kalite Kontrolcü (Tekstil)	273
Kaynakçı (Oksijen ve Elektrik)	233
Ütücü	231
Plastik Enjeksiyon Kalıplama Makinesi Operatörü	219
Diğer Dikişçiler ve Nakışçılar	212
Mekanik Bakım-Onarımcı	201
Tornacı (Torna Tezgahı Operatörü)	201
Overlok Makinesi Operatörü	197
Bobin-Katlama-Büküm Makine Operatörü	192